

Agenda 2030-delegationen

Fi 2016:01

Delredovisning från Agenda 2030-delegationen

(2 bilagor)

Sammanfattning

Som en del i Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling tillsatte regeringen i mars 2016 en delegation med uppgift att stödja och stimulera arbetet. Delegationen består av sju ledamöter under ledning av en ordförande och bistås av ett kansli. Kansliet bemannades med en kanslichef i mitten av juni 2016 och med två ytterligare sekreterare i slutet av augusti.

Av direktiven framgår att delegationen senast den 1 november 2016 ska lämna en delredovisning av den handlingsplan för Sveriges genomförande av agendan som delegationen har i uppdrag att ta fram, samt ett förslag på digitala lösningar för informations- och kunskapsspridning. Mot bakgrund av att delegationen anser att en förankrad dialogprocess med olika intressenter är en förutsättning för att kunna presentera underbyggda förslag och att det under våren inte funnits något kansli som har kunnat bistå delegationen har arbetet i viss mån försenats. Delegationen redogör i denna delredovisning för att den angivna tidsplanen mot bakgrund av detta bör justeras. I delredovisningen beskriver delegationen vidare hur arbetet bedrivits hittills, hur den har tolkat sitt uppdrag samt hur den avser att arbeta för att leverera sitt uppdrag.

Sammanfattningsvis är delegationens tolkning av direktiven att det främst är två perspektiv som lyfts fram, dels ett vertikalt styrnings- och ledningsperspektiv, dels ett horisontellt perspektiv som bygger på dialog och förankring samt ett brett deltagande och gemensamt ägandeskap.

Delegationen planerar bl.a. att genomföra sektorsvisa dialoger och inledande kommundialoger under hösten 2016 samt tvärsektoriella dialoger under våren 2017. Vidare avser delegationen att under våren slutföra en första kartläggning av i vilken utsträckning Sverige uppfyller agendans mål och delmål samt översätta målen i nationell kontext. Till mars 2017 avser delegationen att lämna förslag på kommunikationsåtgärder inklusive digitala lösningar och i maj 2017 lämna förslag till översiktlig handlingsplan.

Bakgrund och historik

Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030 med 17 globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling. Agendan trädde i kraft den 1 januari 2016 och ska vara vägledande för de beslut som FN och världens länder fattar under de efterföljande 15 åren. Länderna har därigenom åtagit sig att från och med den 1 januari 2016 fram till år 2030 leda världen mot en hållbar och rättvis framtid.

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. I korthet – skapa ett långsiktigt hållbart samhälle för alla. Agendans mål är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: de ekonomiska, sociala och miljömässiga. Agenda 2030 är inte juridiskt bindande, utan förutsätter vilja och engagemang hos länderna för att uppnås.

Hållbar utveckling

Begreppet hållbar utveckling definierades i Brundtlandkommissionens rapport *Vår gemensamma framtid* (1987) som ”en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov”. Hållbar utveckling betyder således långsiktighet och en förståelse för och kunskap om framtida generationers utmaningar och behov. Detta innebär att barn- och ungdomsperspektivet är centralt i arbetet.

Vid FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling i Johannesburg år 2002 erkändes begreppet hållbar utveckling som en överordnad princip för FN:s arbete. Toppmötet antog också rekommendationer för att stärka institutionella strukturer och styrsystem för hållbar utveckling på nationell, regional och global nivå samt en genomförandeplan med rekommendationer för det fortsatta arbetet med att genomföra Agenda 21 och övriga åtaganden från Riokonferensen 1992. Agenda 2030 bygger vidare på detta arbete och det arbete som genomförts inom ramen för bl.a. millenniemålen.

Agenda 2030 är ett historiskt dokument – för första gången finns en samlad strategi för hur alla världens länder gemensamt ska uppnå hållbar utveckling. Det unika med agendan är omfattningen, att målen är integrerade och odelbara och att den är universell dvs. den riktar sig till världens alla länder. Den är inte ett strategiskt dokument bland andra, utan är den samlade globala visionen för hur vi vill att världen ska se ut år 2030. För att nå de globala målen krävs att samtliga länder arbetar aktivt och att det sker en samordning mellan och inom världens länder. Inget land kan ensamt nå de globala målen i Agenda 2030.

Målen och delmålen är globala och allmängiltiga till sin natur och tar hänsyn till att omständigheterna, kapaciteten och utvecklingsnivån skiljer sig åt mellan länder. De är också satta med respekt för nationell politik och nationella prioriteringar. Delmålen definieras som vägledande och globala. Varje regering sätter upp sina egna nationella delmål med utgångspunkt i den globala ambitionsnivån, men med

hänsyn tagen till nationella förhållanden. Varje regering beslutar även hur delmålen bör införlivas i planeringsprocesser, politik och strategier på nationell nivå.

Agenda 2030 erkänner att varje land står inför specifika utmaningar för att uppnå en hållbar utveckling, och understryker de särskilda utmaningar som de mest utsatta länderna står inför, i synnerhet afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling, liksom de specifika utmaningar som medelinkomstländerna står inför. Även länder i konflikt-situationer behöver särskild uppmärksamhet. Att slutföra millenniemålen är ett naturligt första steg som också särskilt lyfts fram i Agenda 2030, men i och med att det är en agenda för hållbar utveckling och inte en biståndsagenda krävs betydligt bredare insatser.

Detta innebär även att de länder som har hunnit längre i sitt arbete kring hållbar utveckling ska fungera som ett lok i arbetet – dels se till att de själva uppfyller sin del, men också att de bidrar till genomförandet av agendan i andra länder. Arbetet med att genomföra agendan måste också göras mot bakgrund av att det sätt som de utvecklade länderna t.ex. konsumerar och producerar idag inte är hållbart i ett globalt perspektiv. Innovation, utveckling och smarta lösningar är därför avgörande för att skapa rättvisa och hållbara livssituationer för alla. Här spelar näringsliv och forskning en viktig roll.

En inkluderande arbetsmetod

Målen och delmålen i Agenda 2030 är resultatet av över två års arbete med offentliga samråd, samtal med civila samhället och andra berörda parter runtom i världen. I arbetet har särskild uppmärksamhet getts de fattigaste och mest utsattas röst.

För svensk del innebar den inkluderande arbetsmetoden att det parallellt med de internationella förhandlingarna om den nya agendan fördes en fortlöpande dialog med civilsamhället, näringslivet, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och andra icke-statliga aktörer samt myndigheter. Det skedde bl.a. genom extern konsultation med representanter för cirka 130 olika

civilsamhällesorganisationer, näringslivsorganisationer, fackliga organisationer, policy- och forskningsinstitut och myndigheter. Syftet med konsultationerna var bl.a. att inhämta expertkunskap från relevanta svenska aktörer, att delge information om processen och förhandlingarna samt att inleda en bred förankring i Sverige om Agenda 2030.

Utöver dialog- och samrådstillfällen med olika aktörer ingick också ett antal representanter från civilsamhället, näringslivet, fackliga organisationer och policy- och forskningsinstitut i Sveriges officiella delegation till de mellanstatliga förhandlingarna i FN. Syftet med detta deltagande var bl.a. att ytterligare stärka Agenda 2030:s förankring i Sverige inför genomförandet. Sveriges inkluderande arbetsmetod har uppmärksammats internationellt.

Sverige och hållbar utveckling

Sveriges första samlade nationella strategi för hållbar utveckling lämnades till riksdagen 2002¹ och samma år beslutades att hållbar utveckling skulle komma till uttryck i regeringsformen.² Strategin var ett steg i arbetet med att integrera de tre dimensionerna; den ekonomiska, sociala och miljömässiga. Strategin hade två syften, dels att uppfylla det internationella åtagandet att presentera en strategi för hållbar utveckling till FN under 2002, dels att redovisa och planera arbetet med hållbar utveckling i Sverige.

I slutet av 2003 beslutade riksdagen om en ny svensk politik för en rättvis och hållbar global utveckling (PGU) som omfattade alla politikområden.³ Samma år inrättade regeringen ett särskilt samordningskansli för hållbar utveckling vid statsrådsberedningen. Kansliets uppgift var att samordna arbetet med hållbar utveckling i samtliga departement och att vara pådrivande i det nationella och internationella arbetet.

---

¹ Nationell strategi för hållbar utveckling (skr.2001/02:172, bet. 2001/02:MJU16, rskr. 2001/02:315)

² Regeringsformen (1974:152) 1 kap.2§

³ Gemensamt ansvar: Sveriges politik för global utveckling (prop. 2002/03:122, bet. 2003/04:UU3, rskr. 2003/04:112)

En första revidering av strategin för hållbar utveckling gjordes 2004 och den uppmärksammade åtagandena från FN:s världstoppmöte om hållbar utveckling i Johannesburg 2002 om bl.a. hållbara konsumtions- och produktionsmönster.⁴ I den reviderade skrivelsen pekade regeringen ut fyra strategiska framtidsfrågor och redogjorde för pågående och kommande arbete inom åtta kärnområden.

I och med inrättandet av Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet i januari 2005 flyttades samordningskansliet för hållbar utveckling till det nya departementet. Kansliets uppgift var fortsatt att samordna arbetet med hållbar utveckling i samtliga departement och att vara idéskapande och pådrivande i det nationella och internationella arbetet. I början av 2005 inrättade regeringen det s.k. Hållbarhetsrådet under Boverket.⁵ Rådets uppgift var att arbeta med att underlätta ett genomförande av den svenska strategin för hållbar utveckling, särskilt på lokal och regional nivå. Hållbarhetsrådet och Boverket bildade tillsammans ett nationellt forum för hållbar utveckling.

I mars 2006 lämnade regeringen en skrivelse till riksdagen med en vidareutveckling av den svenska strategin för hållbar utveckling från 2004.⁶ I skrivelsen presenterade regeringen en uppsättning indikatorer för hållbar utveckling, varav tolv valts ut som huvudindikatorer. Vidare lyfte regeringen fram fyra strategiska utmaningar som skulle stå i fokus under den kommande mandatperioden. Dessa strategiska utmaningar var; Bygga samhället hållbart, Stimulera en god hälsa på lika villkor, Möta den demografiska utmaningen och Främja en hållbar tillväxt. Skrivelsen behandlade också mer generellt vilka förutsättningar och verktyg som ansågs behövas för ett effektivt genomförande och för att hållbar utveckling som mål, metod och förhållningssätt skulle främjas.

---

⁴ Skr. 2003/04:129, bet. 2004/05: MJU3, rskr.2004/05:41

⁵ Hållbarhetsrådet hette ursprungligen Institut för ekologisk hållbarhet (IEH) och invigdes i juni 1999

⁶ Regeringens skrivelse 2005/06:126 Strategiska utmaningar – En vidareutveckling av svensk strategi för hållbar utveckling

Hållbarhetsrådet avskaffades år 2007 mot bakgrund av att den nya regeringen ville ändra inriktning för hållbarhetspolitiken, bl.a. genom den då nybildade kommissionen för hållbar utveckling, den s.k. Hållbarhetskommisionen.⁷ Regeringens avsikt med kommissionen var att utveckla samverkan mellan näringsliv, politik och forskning på klimatområdet. Kommissionen verkade fram till 2009.

År 2010 beslutade regeringen att tillsätta miljömålsberedningen (M2010:04) vars uppgift är att lämna förslag till regeringen om hur Sveriges miljökvalitetsmål och generationsmål ska nås. Miljömålssystemet med miljökvalitetsmålen beslutades av riksdagen 1999 då även generationsmålet för miljömässig hållbarhet antogs.⁸ Miljömålsberedningen har hittills lagt fram nio betänkanden. Beredningens övergripande mandat gäller fram till år 2020.

För att möta de stora framtidsutmaningarna på olika områden tillsatte regeringen i november 2011 den s.k. Framtidskommissionen. Kommissionens syfte var att identifiera de samhällsutmaningar som Sverige står inför på längre sikt med särskilt fokus på den demografiska utvecklingen, hållbar tillväxt, integration, jämställdhet, demokrati och deltagande, samt rättvisa och sammanhållning. Kommissionens resultat presenterades i slutrapporten *Med sikte mot framtiden*.⁹

I Sverige har arbetet med hållbar utveckling med andra ord pågått under lång tid och är mer eller mindre uttalat inom alla politikområden, men har över tid haft ett starkare fokus på den miljömässiga dimensionen. Detta arbete – i kombination med det svenska samhället som bygger på en tradition av samförståndslösningar, tillit, starka institutioner och en välfärd med utbyggda socialförsäkringssystem samt ett aktivt civilsamhälle och ett innovativt och framgångsrikt näringsliv – har

---

⁷ Förordning 2007:1065

⁸ Prop. 2000/01:130 "Svenska miljömål - delmål och åtgärdsstrategier"

⁹ Ds 2013:19

bidragit till att Sverige kommer väl ut i analyser av olika länders förmåga att leverera mot målen i Agenda 2030.

I en rapport framtagen av Sustainable Development Solutions Network (SDSN) och den tyska Bertelsmann Stiftung användes tre olika metoder för att analysera och rangordna världens länder gällande förutsättningar att nå agendans mål och delmål.¹⁰ Oberoende av vilken metod som använts hamnar Sverige på första plats bland de 147 länder som analyseras (34 länder ingår inte på grund av bristande tillgång på uppgifter). Sverige har med andra ord en särskilt gynnsam ställning att driva på såväl det nationella som det globala arbetet med Agenda 2030.

Att Sverige faller väl ut i internationella jämförelser innebär samtidigt inte att takten i det nationella arbetet kan slås av. Stockholm Environment Institute (SEI) har i sin rapport *Sustainable Development Goals for Sweden: Insights on Setting a National Agenda* gjort bedömningen att kritiska områden för svensk del är bl.a. utbildning, sysselsättning, jämlikhet, konsumtion, klimatfrågan samt hav och marina resurser.¹¹ Även OECD har pekat på områden där Sverige har en tydlig förbättringspotential och det finns flera områden där utvecklingen är negativ. Hur Sverige rankas i relation till andra länder säger därför inte särskilt mycket om vad som behöver göras. Det som är intressant att mäta i arbetet med agendan är vilka framsteg som görs i relation till det nationella utgångsläget och vilken förändring som sker över tid.

Sveriges genomförande av Agenda 2030

Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030. En förutsättning för genomförandet är att det sker på samtliga nivåer inom den offentliga förvaltningen och att det finns ett brett engagemang och en god uppslutning från såväl

---

¹⁰ Sustainable Development Goals: Are the rich countries ready?
C. Kroll (2015)

¹¹ Sustainable Development Goals for Sweden: Insights on Setting a National Agenda N. Weitz, Å. Persson, M. Nilsson and S. Tenggren (2015)

civilsamhället, näringslivet, arbetsmarknadens parter och forskarsamhället som enskilda medborgare.

Alla statsråd är ansvariga för att implementera agendan inom sina respektive ansvarsområden. Civilminister Ardalan Shekarabi ansvarar för att samordna den nationella implementeringen, vilket inkluderar kommuner och landsting liksom statliga myndigheter och regeringskansliet. Ministern för internationellt utvecklingssamarbete och klimat Isabella Lövin leder arbetet med den internationella implementeringen genom politik för global utveckling (PGU) och biståndet.

Vid antagandet av agendan tog statsminister Stefan Löven även initiativ till en informell högnivågrupp tillsammans med åtta andra länder (Brasilien, Colombia, Liberia, Sydafrika, Tanzania, Tyskland, Tunisien och Östtimor), för att bidra till fortsatt politiskt engagemang på högsta nivå till stöd för arbetet med att genomföra Agenda 2030.

Delegationens uppdrag

Som en del i Sveriges genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling tillsatte regeringen i mars 2016 en delegation med uppgift att stödja och stimulera arbetet. Delegationens mandat löper fram till mars 2019.

Enligt direktiven är delegationens uppdrag att:

- ta fram en handlingsplan i samråd med samtliga berörda parter,
- förankra Agenda 2030 genom en bred dialog och
- lämna förslag till digitala lösningar som kan användas för att sprida kunskap, goda exempel och information mellan olika aktörer.

Delegationens tolkning av direktiven är att det främst är två perspektiv som lyfts fram, dels ett vertikalt styrnings- och ledningsperspektiv, dels ett horisontellt perspektiv som bygger på förankring och gemensamt ägandeskap samt ett brett deltagande och dialog. Båda perspektiven är avgörande för genomförandet.

En sammanhållen styrning

En utmaning i genomförandet av Agenda 2030 är att skapa förståelse för att det i grunden handlar om en omfattande transformation av samhället. Det är en historisk resolution där världens länder har förbundit sig att tillsammans arbeta för en hållbar och rättvis värld. Agendan är därför inte en lista med mål och delmål som ska bockas av, utan är snarare fråga om ett förhållningssätt och i många delar en styrningsfråga – agendan måste genomsyra all politik och verksamhet.

Den offentliga förvaltningen har en central roll för genomförandet av agendan. Det är inom ramen för beslut inom den offentliga förvaltningen som avvägningarna mellan de tre delarna ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet måste göras. Förvaltningens betydelse avspeglas bl.a. i att OECD nyligen, i samarbete med regeringskansliet, anordnade en konferens om styrning.¹² En rättsäker och effektiv förvaltning stärker möjligheterna att uppnå agendans mål.

Sverige har en offentlig förvaltning som i grunden fungerar väl, men som ställs inför utmaningar och allt mer komplexa samhällsproblem. Detta ställer stora krav på både organisationerna i sig och på verksamheterna, inte minst i arbetet med hållbar utveckling. En allt större komplexitet riskerar medföra att lösningarna på problemen blir kortsiktiga och söks inom snäva stuprör snarare än genom att försöka hitta långsiktiga och integrerade lösningar.

Ett framgångsrikt genomförande av Agenda 2030 förutsätter att hållbar utveckling genomsyrar styrning och ledning på högsta nivå. Ett engagerat och genuint ledarskap som tar sig an utmaningar kring långsiktighet och sektorsövergripande problem krävs för att driva arbetet framåt på alla nivåer. Statskontorets utvärdering av PGU visade på vikten av att horisontella frågor måste

---

¹² Steering and Implementing the Sustainable Development Goals – the Role of the Centre of Government, Stockholm 25-26 oktober 2016.

finnas högt upp i beslutshierarkin och inte hanteras som en separat fråga.¹³

För att genomföra agendan är det också en nödvändighet att styrkedjorna håller ihop. Här spelar styrningen av de statliga myndigheterna en viktig roll. För att myndigheterna ska kunna arbeta med agendan måste de i såväl regleringsbrev som i myndighetsinstruktioner ges förutsättningar att i sin verksamhet arbeta med genomförandet. Styrningsaspekterna uppmärksammades också i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1). Där anförde regeringen att det behövs utvecklade former för styrning och att den avser att initiera ett arbete med att stimulera metodutveckling samt att utveckla styrning och uppföljning. Delegationen instämmer i att det krävs utvecklade former för styrning, inte minst som en avgörande faktor för hur väl Sverige kommer att lyckas med genomförandet av Agenda 2030.

Vikten av styrning och ledning är lika stor på lokal och regional nivå. Styrningen inom kommuner och landsting behöver bedrivas så att agendan kan genomföras ute i verksamheterna. När det gäller kommuner och landsting finns det faktorer som komplicerar t.ex. variationer i geografiskt läge och storlek, befolkningsstorlek och sammansättning. Detta innebär bland annat stora skillnader när det gäller de kommunala organisationernas förutsättningar att hantera den statliga styrningen. Därför är det nödvändigt att staten i sin styrning av den lokala och regionala nivån också ger goda förutsättningar för genomförandet av agendan.

Riksdagen spelar också en viktig roll i genomförandet av Agenda 2030. Agendan sträcker sig över en tidsperiod på 15 (nu 14) år och därmed över flera mandatperioder. Riksdagen är därför viktig både som förvaltare och granskare av att frågan inte nedprioriteras.

---

¹³ Politik för global utveckling – regeringens gemensamma ansvar?, Statskontoret 2014:1.

Förankring och dialog

Enligt direktiven är dialog och förankring med statliga myndigheter, kommuner, landsting, samverkansorgan, arbetsmarknadens parter, civilsamhället, näringslivet och forskarsamhället en viktig aspekt för att säkerställa ett framgångsrikt genomförande.

Delegationen anser att en inkluderande arbetsmetod är avgörande även i framtagandet av en handlingsplan, vilket har bekräftats i de möten som genomförts hittills. Det finns ett stort intresse och vilja att bidra med kunskap och expertis och denna input är nödvändig för att delegationen ska kunna presentera ett underbyggt och förankrat förslag. Den inkluderande arbetsmetoden var en framgångsfaktor i framtagandet av agendan och skapade både legitimitet och ett gemensamt ägandeskap bland de parter som bidrog. Det är viktigt att betona att dialogen och förankringen i det nationella genomförandet måste nå ännu bredare och involvera även nya aktörer. Agenda 2030 måste transformeras till att även vara en nationell, regional och lokal fråga.

En inkluderande och förankrad metod kräver tid och resurser. Risken med en handlingsplan som inte är framtagen i samråd med berörda aktörer är att viktiga perspektiv förbises, samt att det engagemang och momentum som byggts upp inför och efter antagandet av agendan går förlorat.

Handlingsplan

Arbetet mot en hållbar utveckling innebär stora möjligheter, men kommer också att kräva stora omställningar både i sätt att tänka och agera. Ett förslag till handlingsplan bör därför utformas så att den genererar handlande från hela samhället och säkerställer ett successivt förändringsarbete. Handlingsplanen bör därför inte ses som ett slutligt dokument utan något som behöver uppdateras och revideras kontinuerligt. Den översiktliga handlingsplan som ska presenteras för regeringen ska enligt direktiven innehålla ett antal identifierade åtgärder som regeringen bör vidta för att säkerställa Sveriges genomförande av Agenda 2030. Delegationens ambition är att förslagen ska vara en del i

ett långsiktigt nationellt arbete för hållbar utveckling som löper över mandatperioderna.

Det är viktigt att understryka att implementeringen av agendan redan pågår inom såväl offentlig som privat sektor och inom civilsamhället. Att implementeringen pågår parallellt som en handlingsplan ska tas fram ställer särskilda krav på arbetet. Det krävs att arbetet även beaktar åtgärder som är planerade eller i färd med att genomföras. Handlingsplanen ska med andra ord tas fram i en föränderlig kontext. Att arbetet pågår på samtliga nivåer och bland olika aktörer är en förutsättning för att nå målen och behöver reflekteras i de åtgärder som föreslås. Det ställer dock krav på att arbetet med handlingsplanen genomförs i nära samverkan med samtliga aktörer.

Kartläggning och analys

För att kunna presentera ett förslag till handlingsplan behövs en analys av var Sverige befinner sig idag i förhållande till agendans mål och delmål och vad som ytterligare krävs för att nå dessa. Med andra ord behöver kartan ritas. Vad innebär agendan i en svensk kontext? Hur väl uppfyller Sverige målen? Var finns hålen och målkonflikterna? Och var finns möjligheter och synergier genom t.ex. sektorsöverskridande arbete?

En sådan analys kräver ett brett arbete. Agendan är en fortsättning på många års arbete internationellt, nationellt och lokalt och det finns ett stort antal strategier med inriktning mot hållbar utveckling som kan kopplas till Agenda 2030. Den existerar med andra ord inte i ett vakuum. Delegationen ska inte bara översätta agendan till en lista med åtgärder, utan ta fram en handlingsplan som bygger på en bedömning av de insatser som görs i dagsläget och vad som ytterligare krävs för att nå målen.

Sveriges senaste samlade strategi för hållbar utveckling reviderades 2006. Politikens inriktning har även därefter varit att arbeta mot en hållbar utveckling på olika sätt, men det har inte funnits någon sammanhållen uppföljning av arbetet. Uppföljningen har istället skett inom ramarna för olika områden, exempelvis

miljömålssystemet, folkhälsomålen och utbildningsmålen.

Mot denna bakgrund krävs det ett omfattande arbete för att få en överskådlig helhetsbild av i vilken utsträckning Sverige idag lever upp till agendan. För länder med en nationell strategi kring hållbar utveckling (t.ex. Tyskland och Finland) har det första steget varit att jämföra den mot Agenda 2030. I Sveriges fall handlar det om att först få en samlad bild av vilka policies, strategier och nationella mål som finns för att sedan se hur de täcker in målen i agendan, om de efterföljs och leder till måluppfyllnad. I kartläggnings- och analysarbetet kommer även slutrapporterna från Framtidskansliets analysgrupper att beaktas i de delar som berör Agenda 2030 nationellt och globalt.

Under våren 2016 gav regeringen, som ett första steg i kartläggningsarbetet, 86 statliga myndigheter i uppdrag att senast den 31 augusti redogöra för hur deras verksamhet förhåller sig till Agenda 2030. Ytterligare några myndigheter valde att svara. De åtta målsansvariga myndigheterna inom miljömålssystemet hade även i uppgift inom regeringsuppdraget att särskilt kartlägga hur målen och delmålen i agendan förhåller sig till miljö kvalitetsmålen och generationsmålet. Rapporterna visar att för vissa myndigheter är kopplingen till ett eller flera mål och delmål självklar, medan andra myndigheter inte ser lika tydliga kopplingar. Det är därför viktigt att myndigheterna får mer kunskap och stöd kring vad Agenda 2030 betyder i den nationella kontexten och hur den egna verksamheten relaterar till de globala målen.

Ytterligare ett steg i att få en bild av var Sverige befinner sig i relation till Agenda 2030 är att göra en kartläggning av övriga sektorer. För att de ska få motsvarande möjlighet som myndigheterna att ge sin bild av hur de relaterar och bidrar till målen och delmålen har delegationen bjudit in till sektorsvisa dialogmöten och kommer under november-december att träffa representanter från civilsamhället och näringslivet. Under hösten påbörjas även dialoger med kommuner, landsting och samarbetsorgan. Dialogerna syftar även till att visa på hur olika initiativ och samverkansprojekt

som pågår i olika sektorer kring hållbar utveckling redan är en del av uppfyllandet av agendan och att Agenda 2030 inte är ett separat projekt som ska ske utöver ordinarie verksamhet.

Delmålen i agendan är formulerade på ett sätt som kräver att varje land tar ställning till vad de innebär i en nationell kontext. Varje delmål kan inte automatiskt översättas till ett antal åtgärder, utan det behövs ett resonemang kring hur de ska tolkas. Delegationen kommer därför som ett nästa steg, efter de sektorsvisa dialogerna, bland annat bjuda in till tvärsektoriella dialoger för diskussion kring detta.

Målkonflikter och synergier

Hållbar utveckling som övergripande metod eller ramverk innebär att alla beslut ska utformas på ett sätt som beaktar de ekonomiska, sociala och miljömässiga konsekvenserna i ett längre tidsperspektiv. Det innebär att det ofta uppstår målkonflikter när de tre dimensionerna ska integreras och avvägningar behöver göras.

En stor utmaning i arbetet med Agenda 2030 är komplexiteten och att identifiera och analysera de eventuella målkonflikter som uppstår mellan olika mål och delmål, samt att hitta och utnyttja synergieffekter. Agendan är en långsiktig strategi och därmed krävs även förmågan att genomföra långsiktiga bedömningar. Dessa bedömningar bör ta hänsyn till utvecklingen inom ett flertal områden, samt hur relationerna mellan områdena ser ut över tid.

Ett potentiellt verktyg i arbetet är att med hjälp av datamodeller genomföra integrerade analyser, samt att ta fram och utveckla möjliga framtidsscenarier. Sådana modeller kan ge en bild av vad resultatet blir om Sverige fortsätter med samma politik och åtgärder som idag, men i en omvärld som förändras. Metoden kan även underlätta en analys av målkonflikter och visa på vilka kombinationer av insatser som ger bäst utfall på lång sikt. Denna typ av modeller kan också användas som diskussionsverktyg i dialoger med myndigheter och andra aktörer. Modeller och kompletterar och

underbygger den analys som görs i övrigt och skulle ge en tyngd åt de förslag till åtgärder som slutligen presenteras i handlingsplanen. Det är också ett sätt att identifiera synergieffekter – att se vilka insatser som ger bäst effekt.

Delegationen avser att undersöka hur den här typen av modeller kan fungera som ett verktyg i analysarbetet och i framtagandet av effektiva åtgärdsförslag till en handlingsplan.

Angränsande utredningar

Parallellt med delegationens arbete pågår ett stort antal statliga utredningar inom områden som berör Agenda 2030 och hållbar utveckling t.ex. Kommissionen för jämlik hälsa, Fossilfritt Sverige, En nationell miljösamordnare, Tillitsdelegationen, Valfärdsutredningen, Indelningskommittén, Utredningen cirkulär ekonomi och Energikommissionen. Delegationen ser att en nära dialog med angränsande utredningar är en viktig del i arbetet. För avslutade utredningar och där beredning pågår finns behov av att föra en nära dialog med regeringskansliet kring hur förslagen kommer att tas omhand. Delegationen har även för avsikt att genomföra en konferens där relevanta pågående och avslutade utredningar bjuds in att diskutera sina förslag i förhållande till agendan.

Delegationen har också inlett en dialog med Vetenskapliga rådet för hållbar utveckling (VRHU), för att se var det finns lämpliga områden för samarbeten t.ex. i form av analys och seminarier. VRHU gör för närvarande en översiktlig analys av forskningsaspekterna i de rapporter som myndigheterna inkommit med till regeringskansliet. Delegationen gör bedömningen att analysen kommer att utgöra ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet med handlingsplanen.

Kommunernas särskilda roll

Av direktiven framgår att det är av särskilt stor betydelse att Agenda 2030 genomförs på lokal och regional nivå genom att kommuner, samverkansorgan, landsting, länsstyrelser och andra statliga myndigheter

verkar och samråder med exempelvis näringslivet, arbetsmarknadens parter och civilsamhället.

Utmaningarna i hållbarhetsarbetet är till stor del globala, men lösningarna företrädesvis lokala. Detta gäller inte minst den globala urbaniseringstrenden, där en stor del av lösningarna ligger i hållbar och innovativ stadsutveckling. Utveckling av städerna och samspelet mellan stad och landsbygd är troligen en avgörande faktor om agendans mål ska nås.

Kommuner och landsting har en central roll i arbetet med hållbar utveckling. Det är i kommunerna som globala åtaganden, internationell rätt och EU-rätt samt nationell lagstiftning ska omsättas i praktisk handling. Det är på den lokala och regionala nivån som de flesta kontakterna med medborgare, näringsliv och civila samhället sker. De globala målen berör ett stort antal områden som svenska kommuner och landsting redan arbetar aktivt med, till exempel folkhälsofrågor, klimat- och miljö, en effektiv och hållbar offentlig upphandling och demokratisk samhällsstyrning på alla nivåer. Arbetet med Agenda 2030 kommer in som ett viktigt verktyg i detta arbete. Det gäller att internalisera arbetet i såväl i den politiska beslutsstrukturen som i utförandet av verksamheterna. Som ett led i det praktiska arbetet på lokal och regional nivå krävs fortsatt arbete med integrering av de tre dimensionerna av hållbarhet samt en växelverkan mellan lokala och regionala planer och strategier.

Det lokala hållbarhetsarbetet fick ett genomslag genom arbetet med Agenda 21 och det finns ett stort engagemang i de svenska kommunerna som behöver tas tillvara. Lokalt och regionalt pågår arbete med hållbar utveckling, men det har kommit olika långt. Delegationen avser att bl.a. genom kommundialogerna fånga upp det engagemang som finns och det arbete som pågår, samt stimulera vidareutveckling. SKL är en viktig part i detta arbete.

Uppföljning och indikatorer

Relevant och tillförlitlig uppföljning av agendans mål och delmål är avgörande för att nå framgång och skapa

delaktighet i arbetet, såväl internationellt som nationellt. Agendans unika uppbyggnad med globala, integrerade och odelbara mål innebär att samtliga länder på en global nivå kommer att utvärderas utifrån samma indikatorer. Det kommer att underlätta jämförelsen mellan resultat av olika insatser och bidra till att sprida kunskap och effekt av olika metoder mellan länder.

Sverige medverkar i arbetet med framtagandet av det globala indikatorramverket via Statistiska Centralbyrån (SCB) som sitter med i expertgruppen Inter-agency Expert Group on SDG Indicators (IAEG-SDG). Förslag till omkring 290 globala indikatorer har tagits fram, varav cirka en tredjedel bygger på traditionell statistik, medan övriga helt eller delvis kräver modellering och expertbedömningar av policys, lagstiftning etc. OECD och Eurostat har parallellt tagit fram rapporter som visar vilka typer av internationellt harmoniserade data som de har tillgång till och som kan visa ländernas utveckling i relation till de olika målen. Uppföljning på global nivå kommer att presenteras av FN.

För en del av målen finns det god tillgång på statistik, men det förekommer att indikatorerna är formulerade så att det saknas data för just det som efterfrågas. Erfarenheter från tidigare uppföljning på EU-nivå visar att det tar tid att få fram internationellt harmoniserade data och att tolka policymål med hjälp av sådana. Sverige anses ligga långt framme både data- och policymässigt, men likafullt är det många frågetecken som återstår att hantera innan det går att se på vilka sätt som agendan kan följas upp. Framförallt är det ambitionen att göra integrerade bedömningar som är en ny fråga att hantera för alla länder.

Enligt direktiven ska en övergripande handlingsplan innehålla förslag på ändamålsenliga former för uppföljning av genomförandet på lokal, regional och nationell nivå. Det globala ramverket för uppföljning ska ligga till grund för den nationella uppföljningen och arbetet med att ta fram indikatorer ska i möjligaste mån utgå från befintliga uppföljningssystem, befintlig data och könsuppdelad statistik.

Indikatorer som ska mäta hur Sverige förhåller sig till målen och delmålen behöver arbetas fram parallellt med framtagandet av handlingsplanen för det nationella genomförandet. Detta för att möjliggöra uppföljning och analys på de nivåer och för områden som bedöms som särskilt relevanta ur en svensk kontext och där särskilda insatser kan komma att krävas.

Tidigare erfarenhet visar att i arbetet med att ta fram hållbarhetsindikatorer är det viktigt att tänka på vilka som är mottagare av uppgifterna och vad aktörerna förväntas att göra med informationen. I Sverige är det t.ex. av stort intresse vad berörda myndigheter, kommuner, näringsliv, civilsamhälle m.fl. ser för behov av åtgärder och vilken typ av uppföljning som kan bidra till att driva utvecklingen framåt i riktning mot agendans mål. Indikatorerna ska inte bara mäta utvecklingen, utan också fungera som verktyg för aktörerna både på kort och lång sikt för att se vad som behöver förändras och hur olika metoder och initiativ fungerar i förhållande till de uppsatta målen.

Inom miljöområdet finns sedan många år miljöräkenskapssystemet där samverkan mellan miljö och ekonomi kan analyseras, men inom det sociala området saknas motsvarande system. För att säkerställa uppföljning av hela agendan behöver det arbetet utvecklas. Detta är komplicerat och tidskrävande, men utan en uppföljning som tar samlad hänsyn till de tre dimensionerna finns risk för att en viktig aspekt med agendan undergrävs. SCB har fått ett regeringsuppdrag att utveckla indikatorer för välfärdsmått där de tre perspektiven ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska beaktas. Uppdraget ska redovisas i december 2016 och skulle kunna utgöra en grund för det fortsatta arbetet med uppföljning och indikatorer.

För att ha en nationell överblick, samordna uppföljningen och undvika dubbelarbete bör arbetet i Sverige koordineras. Delegationen har inlett en dialog med SCB kring arbetet med nationell uppföljning och indikatorer.

Kommunikation

Hur framgångsrikt Sverige är i genomförandet av Agenda 2030 är beroende av att det finns kunskap kring frågan. Alla parter, från den enskilde medborgaren till ledningen inom olika sektorer, måste kunna förstå vad agendan innebär, hur de ska förhålla sig till den och hur de kan bidra till framgång. Det finns med andra ord en stor bredd bland målgrupperna i kommunikationsarbetet, allt från de som redan arbetar aktivt till de som inte alls känner till agendan.

Det krävs därför en god pedagogik i kommunikationen kring agendan, dels för att alla ska förstå vad den innebär i en svensk kontext, dels för att den inte ska ses som något som löper parallellt med eller utöver ordinarie verksamhet. Det är en balansgång mellan att förmedla att mycket av det som redan görs bidrar till att uppnå målen, samtidigt som ”business as usual” inte är ett alternativ om målen ska uppnås.

Det finns starka inslag av utbildning och folkbildning i kommunikationsfrågan. Här spelar civilsamhället en viktig roll, där de genom sin verksamhet erbjuder plattformar för livslångt lärande och kan fungera som ett forum för diskussioner kring vad agendan innebär i en svensk kontext. Erfarenheten från bl.a. Agenda 21-arbetet pekar på vikten av gräsrotsengagemang och att alla kan se sin roll och möjlighet att bidra. Ambitionen bör därför vara att det paradigmskifte som Agenda 2030 faktiskt innebär – en gemensam global vision att skapa ett långsiktigt ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart samhälle – också avspeglas i ett brett folkligt engagemang.

I direktiven uppdras delegationen ta fram förslag på digitala lösningar för att sprida forskning och goda exempel samt främja kunskaps- och informationsutbyte mellan olika aktörer. Delegationen anser att sådana förslag på lösningar måste vara del av ett större strategiskt tänk kring den nationella Agenda 2030-kommunikationen. För att få önskat genomslag räcker det inte bara med t.ex. en hemsida, utan det kan handla om allt från en informationskampanj till konkreta

verktyg och underlag som olika aktörer har behov av och kan använda sig av i sitt arbete.

Som framgår gör delegationen bedömningen att det finns behov av breda kommunikationsinsatser som innefattar digitala lösningar men som även kan innefatta andra åtgärder. Delegationen avser att lämna ett förslag på sådana åtgärder 1 mars 2017. Mot bakgrund av Sidas uppdrag kring Agenda 2030-kommunikation har delegationen även inlett en dialog med dem kring samarbete och framtida kommunikationsinsatser.

En justerad tidplan

Det finns ett stort intresse och engagemang för Agenda 2030 bland olika aktörer i Sverige. Som framgår i denna delredovisning anser delegationen att en fortsatt bred dialog, förankring och gemensamt ägandeskap är nyckeln till framgång i genomförandet. Detta är en bild som bekräftats i de möten som delegationen haft hittills med olika aktörer.

Enligt direktiven ska delegationen presentera ett fullständigt förslag på handlingsplan 1 mars 2017. Delegationen anser att denna tidsplan behöver justeras av följande skäl:

- dialog, förankring och att skapa ett gemensamt ägandeskap tar tid, men är nödvändigt för att ta fram ett underbyggt förslag,
- dialogerna som ska ske under hösten 2016 och våren 2017 är en viktig del i arbetet med att skapa en översiktlig helhetsbild,
- förslag till digitala lösningar utgör endast en del av en större kommunikationsstrategi och därför behövs en mer utförlig analys och
- arbetet i viss mån har försenats mot bakgrund av att det under våren inte funnits något kansli som har kunnat bistå delegationen.

Delegationen föreslår därför följande tidsplan:

- 1 mars 2017 – förslag på kommunikations-åtgärder, inklusive digitala lösningar, och delrapportering om delegations fortsatta arbete
- 31 maj 2017 – förslag till översiktlig handlingsplan
- 1 mars 2018 – redovisning av det fortsatta arbetet samt eventuella revideringar av handlingsplanen och ytterligare kompletterande förslag till åtgärder
- 11 mars 2019 – slutredovisning med förslag på hur arbetet fortsatt ska bedrivas.

Delegationen framställer genom detta en begäran om att tidplanen enligt dir. 2016:18 justeras enligt ovanstående förslag.

Stockholm 1 november 2016

Parul Sharma (ordförande)

Johan Hassel

Mattias Klum

Ingrid Petersson

Johan Rockström

Johanna Sandahl

Ida Texell

/Katarina Sundberg
Kristin Frilund
Susanna Norberg

Bilaga 1: Direktiv 2016:18 Genomförande av Agenda 2030 för hållbar utveckling

Bilaga 2: Att förändra vår värld - Agenda 2030 för hållbar utveckling